

Reactie Stad&Lande op het concept Ruimtelijk Beleid Duurzame Energievoorziening

We onderschrijven het uitgangspunt bij het uitvoeren van de energietransitie zorgvuldig om te gaan met het landschap. Dat is in deze nota goed uitgewerkt wat betreft voorwaarden en ideeën m.b.t. landschappelijke inpassing.

WINDENERGIE

We zijn blij dat het aantal grote windturbines gelijk blijft en nieuwe grootschalige windparken binnen de gemeentegrenzen niet gewenst zijn.

Het is goed dat er duidelijke voorwaarden komen voor kleine windturbines. In een deel van het landelijk gebied is per agrarisch bedrijf 1 turbine toegestaan op het bouwblok. Voorwaarde hierbij is dat er een combinatie is met zon op dak en energie opgewekt wordt voor eigen gebruik. Vragen die dit bij ons oproept, aanbevelingen en aandachtspunten:

- Wat is de definitie van een agrarisch bedrijf?
- Op welk percentage van het dakoppervlak moeten er zonnepanelen geplaatst zijn voordat een turbine toegestaan wordt of wat is de verhouding tussen opwek zonne-energie en windenergie?
- Welke agrarische bedrijven hebben zo een grote energiebehoefte dat zon-op-dak onvoldoende oplevert?
- Aan de hand waarvan wordt vastgesteld wat de eigen energiebehoefte is? Hoe gebeurt dat bij agrarische bedrijven die deels een bestemming hebben als (mini)camping, N.E.D. of ander bedrijf?
- Door energieopslag kan de energieopwekking voor eigen gebruik jaarrond geoptimaliseerd worden. Misschien een reden dit soort innovatieve ontwikkelingen te stimuleren.
- Om de openheid te bewaren worden in de polder Schouwen kleine windturbines niet toegestaan. Dit heeft tot gevolg dat agrarische bedrijven in een groot deel van het landelijk gebied geen windturbines kunnen gebruiken voor opwek van energie. Wij zijn van mening dat bij zorgvuldige toepassing en handhaving van de inpassingsregels de openheid in de polder Schouwen niet wezenlijk wordt aangetast. Daarnaast is het historisch gezien niet juist dat de hele polder werd gekenmerkt door openheid (zie kanttekening bij HISTORISCHE ONTWIKKELING *landschappelijke structuur*).

ZONNE-ENERGIE

We onderschrijven het toepassen van de gemeentelijke zonneladder. Wat betreft de prioritering en de situering van zonnepanelen een aantal aanbevelingen, vragen en opmerkingen:

- Bij *trede 5 Zon-op-water* wordt aangegeven dat zonnepanelen onder voorwaarden op waterbassins mogen worden geplaatst. Dan is het vreemd dat deze optie in geen enkel gebiedsprofiel is opgenomen als mogelijkheid voor opwek van duurzame energie. Op Schouwen-Duiveland bevinden waterbassins zich veelal in het landelijk gebied waar veel glastuinbouw is.
- Wij zijn niet tegen een pilot voor zon op een bestaande watergang, mits de panelen laag op het water geplaatst worden, zodat ze zich ruim onder maaiveld bevinden. Watergangen worden vaak gekruist door polderwegen en we vrezen dat aanbrengen van zonnepanelen het aanzien van het polderlandschap aantast. Dit aspect dient bij evaluatie van de pilot zwaar te wegen.
- *Trede 6 zon-nabij-bebouwingsconcentraties* zou pas mogelijk moeten zijn wanneer er geen ruimte te vinden is voor kleinschalige coöperatieve energieprojecten binnen de volgende gebiedsprofielen: woon- centrum- en perifere gebieden, bedrijventerreinen en sport- en recreatieterreinen. Immers, *zon-op-dak* en *zon-energieneutraal* (waarbij op eigen grond zonnepanelen geplaatst kunnen worden), hebben ook voor deze categorie een hogere prioriteit. De tabel op blz. 34 waarin een overzicht staat van energietypes en de toepassing per gebiedsprofiel zou dan bij *trede 6 zon-nabij-bebouwingsconcentraties* moeten worden aangepast: groene vinkjes bij Woongebied, Bedrijventerrein en Sport-, dagrecreatie en cultuur. Een voorbeeld van een kleinschalig coöperatief project is te vinden in Bruinisse. Hier heeft de

voetbalvereniging ruimte op het dak verleend voor het plaatsen van 290 zonnepanelen voor omwonenden middels de postcoderoosregeling.

- Op blz. 40 wordt gesproken over grootschalige en kleinschalige zonneparken. Wat is de maximale oppervlakte van een kleinschalig zonnepark?
- Per kern is maximaal één kleinschalig zonnepark op maaiveld toegestaan. We zijn van mening dat hiervoor eerst ruimte binnen de gebiedsprofielen woon- centrum- en perifere gebieden, bedrijventerreinen en sport- en recreatieterreinen moet worden gezocht. We vinden het een slecht idee om kleine velden met zonnepanelen te ontwikkelen en hiervoor plaats te zoeken aan de rand van de kernen, zeker wanneer deze grenzen aan een woonbuurt. De tabel op blz. 34 zou dan moeten worden aangepast: bij *trede 6 zon-nabij-bebouwingsconcentraties* een rood kruisje in de kolom Landelijk gebied.
- Omdat aanleg van grotere zonneparken in de komende 5 jaar niet aan de orde is, hoeft BIJLAGE 4 (Tabel ecologische inrichting zonneparken) nu niet opgenomen te worden.

INNOVATIEVE ENERGIEOPWEKKING

Innovatieve vormen van energieopwekking en verduurzaming kunnen binnen alle gebiedsprofielen plaats vinden. De Natura 2000 gebieden en Natuurnetwerk Nederland zijn uitgesloten voor toepassing van duurzame energie. Vragen en opmerkingen in dit verband:

- Betekent dit dat in Natura 2000 gebied en binnen het Natuurnetwerk Nederland innovatieve vormen van opwek, zoals getijde-energie en energie uit oppervlaktewater uitgesloten zijn?
- Natuurgebieden zijn op de overzichtskaart met gebiedsprofielen op blz. 20 aangegeven. Welke gebieden behoren tot Natuurnetwerk Nederland? Ook een kaart met Natura 2000 gebieden zou een goede toevoeging zijn.
- Grootschalige energieopslag is een industriële activiteit en zou als zodanig plek moeten vinden op een bedrijventerrein.

HISTORISCHE ONTWIKKELING

Enkele kanttekeningen bij de volgende onderdelen:

Landschappelijke structuur

De strijd tegen het binnenwater heeft op Schouwen gevolgen gehad voor het landschap. Door de aanleg van een ringdijk in het midden van de negentiende eeuw werd een afscheiding gecreëerd: in het zuiden het lage deel, voor een groot deel overeenkomend met het huidige natuurgebied, en daar buiten een gebied dat sindsdien veel beter kon worden benut voor akkerbouw. Dat laatste gestimuleerd door de inwerkingtreding van het stoomgemaal Schouwen in 1877. Het landschap van Schouwen vertoonde variatie in openheid, in het kader van de herverkaveling na 1953 werd besloten Schouwen een geheel open karakter te geven. Het was een menselijke ingreep. Dat gold ook voor de toen aangelegde Delingsdijk, dwars door Schouwen. Die was bedoeld om te zorgen dat bij een nieuwe stormvloed niet geheel Schouwen opnieuw zou onderlopen.

Compacte kernen

De visueel-ruimtelijke karakterisering van de kernen op Schouwen-Duiveland op blz. 59 is summier. De stelling dat het ontbreken van een groene uitstraling de kernkwaliteit aantast is discutabel. Het is de vraag of overgangen van stad naar land altijd "groen" moeten zijn. Zie bijvoorbeeld de noordelijke dorpsrand van Ouwkerk of de zuidwestelijke rand van Brouwerhaven.

Groene erven

Op de erven in het landelijk gebied verschijnt steeds meer bedrijfsbebouwing in de vorm van grote loodsen, die vaak nauwelijks ingepast zijn. Spreken van ruime groene erven geeft een wat al te rooskleurig beeld. Er liggen mogelijkheden voor het ontwikkelen van groen, alleen al door betere inpassing met landschappelijke beplanting. Dat groene erven bijdragen aan de kwaliteit van het landschap van Schouwen-Duiveland, onderschrijven wij van harte.